

Varhaiskasvatuksen asiakasmaksujen tilapäinen alentaminen koronavirustilanteen vuoksi

101/02.05.00/2020

KH 30.03.2020 § 61

Lisätiedot:

varhaiskasvatuspäällikkö Annika Hiitola, puh. 050 341 6269
etunimi.sukunimi@kauniainen.fi

Valtioneuvosto on 17.3.2020 antanut asetuksen valmiuslain 86, 88, 93–95, ja 109 §:ssä säädettyjen toimivaltuuksien käyttöönotosta. Asetus on voimassa 18.3.–13.4.2020.

Valtioneuvosto on valmiuslaissa säädettyjen toimivaltuuksien käyttöönottoon liittyen antanut asetuksen varhaiskasvatuksen sekä opetuksen ja koulutuksen järjestämisvelvollisuutta koskevista väliaikaisista rajoituksista. Valtioneuvoston asetuksen 2 §:ssä säädetään valmiuslain (1552/2011) 88 §:n 3 kohdan nojalla kunnan varhaiskasvatuksen järjestämistä koskevasta rajoituksesta. Kunta voi luopua varhaiskasvatuksesta annetun lain (540/2018) mukaisen varhaiskasvatuksen järjestämisvastuusta, jos lapsen vanhemmat tai muut huoltajat voivat järjestää lapsen hoidon muutoin.

Opetus- ja kulttuuriministeriö on suositellut, että valtioneuvoston toteaman poikkeustilanteen vuoksi kunnat varhaiskasvatuksen asiakasmaksuista annetun lain (1503/2016) 13 §:n nojalla jättäisivät perimättä varhaiskasvatuksen asiakasmaksuja silloin, kun huoltajat vastaavat itse lapsensa hoidosta. Asiakasmaksujen huojennuksista tai perimättä jättämisestä kunnan järjestämässä varhaiskasvatuksessa päättävät viime kädessä kunnat.

Osa kunnista on tehnyt päätöksiä varhaiskasvatuksen asiakasmaksujen perimättä jättämisestä vallitsevan koronatilanteen vuoksi. Tällöin varhaiskasvatuksen asiakasmaksukäytäntöön tehdään tilapäisiä muutoksia, joilla lapsen poissaolopäivät hyvitetään asiakasmaksusta silloin, kun lapsi on poissa varhaiskasvatuksesta koronavirusepidemian aikana. Tarkoituksena on kannustaa perheitä pitämään lapsia kotona, jotta varhaiskasvatuspalveluiden riittävyys kyetään varmistamaan. Asiakasmaksujen hyvittämisestä on tähän mennessä päättänyt ainakin Luoto, Kristiinankaupunki, Kruunupyö, Hanko, Raasepori, Kemiönsaari, Sipoo, Loviisa, Porvoo ja Vantaa. Espoossa opetus- ja varhaiskasvatuslautakunta käsittelee asiaa 25.3.2020. Monet näistä kunnista on myös tehnyt muita järjestelyitä varhaiskasvatuksessa, kuten sulkenut tai yhdistänyt yksiköitä ja järjestellyt työtehtäviä uudelleen esim. siirtämällä varhaiskasvatuksen henkilöstöä sosiaali- ja terveystoimen tehtäviin. Monella näistä kunnista on maksujen hyvittämiselle ehtoja, kuten poissaolon yhtäjaksoisuus ja niiden ajoissa ilmoittaminen.

Laadukas varhaiskasvatus on yhteiskunnalle kannattava investointi, sillä varhaisvuosina lasten kehitys ja oppiminen on hyvin intensiivistä. Varhaiskasvatus on keskeinen työkalu syrjäytymisen ehkäisyssä ja koulutuksellisen tasa-arvon tuottamisessa. Varhaiskasvatuksen asiakasmaksujen perimättä jättämistä on tarkasteltu Kauniaisissa aiemminkin, esim. vastauksena valtuustoaloitteeseen Kauniaisien varhaiskasvatuksen maksujen poista-

minen (KV 14.5.2018 § 14).

Aiemmin väliaikaista varhaiskasvatuksen maksuttomuutta on tarjottu perheille sellaisissa tilanteissa, jossa kaupungilla on ollut vaikeuksia palvelun järjestämisessä tai henkilöstöä on tarvittu muihin tehtäviin. Näitä tilanteita on ollut mm. uuden päiväkodin toiminnan käynnistyminen ja siihen liittyvät muutto- ja muut järjestelyt (Kasaberget 2012, Sansinpelto 2015) tai henkilöstövaje esim. ulosmarssin yhteydessä.

Kauniaisissa varhaiskasvatuksen asiakasmaksutuotot ovat kuluvana toimintavuonna olleet keskimäärin 72 149,70 euroa kuukaudessa. Jos esim. 80 % lapsista on poissa varhaiskasvatuksesta koko kuukauden ja poissaolo hyvitetään asiakasmaksuissa, muodostuu tästä arviolta 57 719,76 euron menetys kaupungin asiakasmaksutuottoihin joka kuukausi.

Väliaikainen varhaiskasvatuksen asiakasmaksujen hyvittäminen Kauniaisissa kunnalliseen varhaiskasvatukseen osallistuvien lasten osalta ei luultavasti vähentäisi varhaiskasvatukseen tällä hetkellä osallistuvien lasten määrää merkittävästi. Kun osallistumista tarkistettiin 18.3.2020 päivän osalta, varhaiskasvatukseen osallistui noin 18–19 % lapsista (52 / 281 suomenkielisessä varhaiskasvatuksessa ja 26 / 137 ruotsinkielisessä varhaiskasvatuksessa). Tämä osoittaa, että ne perheet, joiden on mahdollista järjestää lapsensa hoito muutoin, on jo toiminut niin.

Varhaiskasvatuksen toimintayksiköt Kauniaisissa ovat toistaiseksi toiminnassa normaalisti maan hallituksen linjauksen mukaisesti, ja kaikki lapset voivat vanhempien niin halutessa osallistua varhaiskasvatukseen. Paitsi että tämä mahdollistaa vanhempien työssäkäynnin, päiväkotien aukiolo luo yhteiskuntaan turvallisuuden ja jatkuvuuden tunnetta. Tämänhetkinen tilanne on epätavallinen, ja toistaiseksi on kokemusta ainoastaan muutaman päivän poikkeusoloista. Siten perheiden varhaiskasvatuksen käyttö voi vielä muuttua tavalla, jota on vaikea ennakoida. Yhtenä merkinä tästä on joidenkin varhaiskasvatuspaikkaa syksystä 2020 lapsilleen hakeneiden vanhempien lisääntyneet kyselyt aloituksen aikaistamiseksi koronatilanteen takia.

Niiden lasten, joiden varhaiskasvatus on lastensuojelun tukitoimi, varhaiskasvatus on pääasiassa maksutonta. Heidän osallistumiseen varhaiskasvatukseen ei siten maksujen väliaikainen hyvittäminen vaikuttaisi. Päiväkohteissa on kuitenkin huoli sellaisista lapsista, joista on lastensuojelullista huolta esim. perheiden jaksamisen vuoksi, ja joille varhaiskasvatus on tärkeä apu arjesta selviämisessä. On myös tärkeää, että perheet eivät hyödyntäisi isovanhempia tai muita koronaviruksen riskiryhmiin kuuluvia henkilöitä apuna lastenhoidossa. Näitä perheitä varten päiväkodit ovat normaalisti auki, mutta on toivottavaa, että maksujen hyvittäminen ei johda lasten kannalta kestävämpään tilanteeseen.

On tärkeää huomioida, että tilapäinen maksujen hyvittäminen koskee vain koronaviruksen tilannetta ja sen vuoksi maan hallituksen julistamaan poikkeustilanteeseen Suomessa. Muut tartuntataudit ja niiden leviäminen esim. jossain tietyssä varhaiskasvatusyksikössä eivät oikeuta maksuhyvityksiin nyt eikä tulevaisuudessa ilman erillistä päätöstä.

Perheet voivat saada lapsista KELA:n maksamaa kotihoidon tukea tai yksityisen hoidon tukea vain silloin, kun lapsella ei ole varhaiskasvatuspaikkaa. Tilapäinen maksuttomuus ei mahdollista KELA:n maksamia tukia. Perheet, jotka haluavat pitää lapsensa kotihoidossa vähintään neljän kuukauden ajan, voivat tehdä päiväkodin kanssa ns. hoitopaikkatakuu-sopimuksen. Se edellyttää vähintään neljän kuukauden mittaista poissaoloa, paluuta elo- tai syyskuun aikana samaan päiväkotiin sekä kirjallista sopimusta. Hoitopaikkatakuutilanteessa lapsen sijoitus varhaiskasvatukseen keskeytyy, jolloin lapsesta voi saada KELA:n kautta maksettavia tukia.

Jo nykysäännöt mahdollistavat maksujen nopean uudelleentarkistamisen siinä tilanteessa, jossa perheiden tulot muuttuvat esim. lomautusten tai muun työtilanteen muutoksen takia. Samoin voidaan myöntää harkinnanvarainen maksujen alennus tilanteessa, jossa perheen toimeentulo muuten vaarantuu.

Mikäli varhaiskasvatuksen asiakasmaksuja päädytään tässä tilanteessa koronaviruksen aiheuttaman poikkeustilanteen seurauksena hyvittämään lasten poissaolojen aikana, hyvittämisessä on tarpeellista huomioida seuraavat asiat:

- Ohje tulee voimaan 1.4.2020 alkaen ja on voimassa 30.6.2020 saakka ilman erillistä päätöstä. Jos poikkeustilanne, mukaan lukien valtioneuvoston suositus pitää lapset poissa varhaiskasvatuksesta, päättyy ennen 30.6.2020, myös tämä ohje päättyy samalla ajankohdalla.
- Hyvittäminen koskee vain kunnallisessa varhaiskasvatuksessa olevia lapsia. Yksityinen päiväkotiki ei ole velvollinen antamaan hyvitystä. Palveluseteliyksikössä olevien lasten osalta noudatetaan palvelusetelin sääntökirjaa.
- Hyvitys annetaan seuraavilla edellytyksillä:
 - Hyvitys annetaan vain kokonaisista kalenteriviikoista (maanantai – sunnuntai), jotka lapsi on poissa varhaiskasvatuksesta.
 - Hyvitys annetaan vain, jos poissaolosta on ilmoitettu riittävän hyvissä ajoin etukäteen, eli viimeistään edeltävän viikon torstaina
 - Jos lapsi palaa päiväkotiin muuttuneen tarpeen vuoksi kesken aiemmin ilmoitetun keskeytyksen, varhaiskasvatuksen asiakasmaksun hyvitys perutaan koko viikolta. Eli maksu peritään koko viikolta.
 - Tilanteessa, jossa lapsi sairastuu itse koronaviruksen aiheuttamaan infektiin, sovelletaan varhaiskasvatuksen maksuohjeen sairauspoissaoloa koskevaa kohtaa.
- Tilanteessa, jossa lapsi joutuu lähipiirissään olevan koronaviruksen aiheuttaman infektiin vuoksi karanteeniin, häntä ei saa tuoda päiväkotiin. Tämä tilanne ei kuitenkaan vaikuta varhaiskasvatuksen asiakasmaksuihin, sillä perheelle korvataan tartuntatautilain mukaisesti menetyt ansiot karanteenialalta.

Hyvittäminen koskee vain kunnallisessa varhaiskasvatuksessa olevia lapsia. Yksityinen päiväkotiki ei ole velvollinen antamaan hyvitystä. Palveluseteliyksikössä olevien lasten osalta noudatetaan palvelusetelin sääntökirjaa, jonka mukaan palveluseteli on voimassa toistaiseksi. Oikeus palveluseteliin lakkaa, kun asiakas irtisanoo varhaiskasvatuspaikkansa, tai lapsi siirtyy op-pivelvollisena perusopetuksen piiriin. Oikeus palveluseteliin lakkaa, mikäli perhe ei käytä heille myönnettyä varhaiskasvatuspaikkaa 60 päivään (ei koske kesäajan kuukausia: kesäkuu, heinäkuu, elokuu). Mikäli asiakas irtisanoo varhaiskasvatuspaikkansa, maksetaan palveluseteliä sen kuukauden loppuun, jonka aikana varhaiskasvatus päättyy. Palvelujen tuottajalla on oikeus periä asiakkaan omavastuuosuus (asiaksmaksu) omien irtisanomissääntöjensä mukaan. Mikäli palveluntuottaja irtisanoo asiakkaan palvelusopimuksen, maksetaan palveluseteliä sen kuukauden loppuun, jonka aikana varhaiskasvatus päättyy.

Yksityisessä varhaiskasvatuksessa päiväkodissa tai ryhmäperhepäivähoi-dossa olevien kauniaislasten lasten asiakasmaksuja voidaan hyvittää samoin periaattein kuin kunnallisessa varhaiskasvatuksessa ja kuten yksityisen hoidon tuen sisaruslisästä on päätetty (esim. KV 17.9.2018 § 33). Hyvitys vastaa enintään kunnallista maksimiasiaksmaksua (289 €/kk) ja on enintään sen suuruinen, kuin palveluntuottajan asiakkaalta perimä kuukausittainen asiaksmaksu. Hyvitys maksetaan palveluntuottajalle laskutuksen perusteella. Laskuun liitetään lapsen huoltajien allekirjoittama selvitys, jonka mukaan asiakasmaksua on hyvitetty vähintään saman verran kuin kaupungilta perittävä summa on. Laskutuksen tulee tapahtua vuoden 2020 loppuun mennessä. Yksityisestä perhepäivähoidosta tai työsopimussuhteisesta hoitajasta asiakasmaksua ei hyvitetä.

Helmikuussa 2020 yksityisessä päiväkodissa tai ryhmäperhepäiväkodissa varhaiskasvatusta sai 26 lasta ja yhdellä lapsella oli työsopimussuhteinen hoitaja. Yksityistä varhaiskasvatusta koskevan hyvityksen kustannusvaikutus on enintään n. 7 000 €/kk.

KJ:

KH päättää, että varhaiskasvatuksen asiakasmaksuja hyvitetään ajalla 1.4.2020–30.6.2020 seuraavien periaatteiden mukaan:

- Hyvittäminen koskee vain kunnallisessa varhaiskasvatuksessa olevia lapsia. Yksityinen päiväkotiki ei ole velvollinen antamaan hyvitystä. Palveluseteliyksikössä olevien lasten osalta noudatetaan palvelusetelin sääntökirjaa.
- Hyvitys annetaan seuraavilla edellytyksillä:
 - Hyvitys annetaan vain kokonaisista kalenteriviikoista (maanantai – sunnuntai), jotka lapsi on poissa varhaiskasvatuksesta.
 - Hyvitys annetaan vain, jos lapsen poissaolosta varhaiskasvatuksesta on ilmoitettu riittävän hyvissä ajoin etukäteen, eli viimeistään edeltävän viikon torstaina
 - Jos lapsi palaa päiväkotiin muuttuneen tarpeen vuoksi kesken aiemmin ilmoitetun keskeytyksen, varhaiskasvatuksen asiakasmak-

sun hyvitys perutaan koko viikolta /koko kalenterikuukaudelta. Eli maksu peritään ko ajalta normaalisti.

- Tilanteessa, jossa lapsi sairastuu itse koronaviruksen aiheuttamaan infektiin, sovelletaan varhaiskasvatuksen maksuohjeen sairauspoissaoloa koskevaa kohtaa.
- Tilanteessa, jossa lapsi joutuu lähipiirissään olevan koronaviruksen aiheuttaman infektion vuoksi karanteeniin, häntä ei saa tuoda päiväkohtiin. Tämä tilanne ei kuitenkaan vaikuta varhaiskasvatuksen asiakasmaksuihin, sillä perheelle korvataan tartuntatautilain mukaisesti menetyt ansiot karanteeniajalta.
- Jos poikkeustilanne, mukaan lukien valtioneuvoston suositus pitää lapset poissa varhaiskasvatuksesta, päättyy ennen 30.6.2020, myös tämä ohje päättyy samalla ajankohdalla.
- Yksityisessä varhaiskasvatuksessa päiväkodissa tai ryhmäperhepäivähoidossa olevien kauniaislasten lasten asiakasmaksuja voidaan hyvittää samoin periaattein kuin kunnallisessa varhaiskasvatuksessa ja kuten yksityisen hoidon tuen sisaruslisästä on päätetty (esim. KV 17.9.2018 § 33). Hyvitys vastaa enintään kunnallista maksimiasiakasmaksua (289 €/kk) ja on enintään sen suuruinen, kuin palveluntuottajan asiakkaalta perimä kuukausittainen asiakasmaksu. Hyvitys maksetaan palveluntuottajalle laskituksen perusteella. Laskuun liitetään lapsen huoltajien allekirjoittama selvitys, jonka mukaan asiakasmaksua on hyvitetty vähintään saman verran kuin kaupungilta perittävä summa on. Laskituksen tulee tapahtua vuoden 2020 loppuun mennessä. Yksityisestä perhepäivähoidosta tai työsopimussuhteisesta hoitajasta asiakasmaksua ei hyvitetä.

Päätös:

Päätösehdotus hyväksyttiin.